PERKÁTAI ÉRTÉKTÁR

42. Állomás
Kulturális Egyesület

Egyházi ünnepek néprajza

PERKÁTAI ÉRTÉKTÁR

42. Állomás Kulturális Egyesület

Egyházi ünnepek néprajza

1987. április 19. Húsvét

Egyházi ünnepek néprajza

A füzet szerkesztésében és kiadásában közreműködött:

42. Állomás! Kulturális Egyesület
Lászlóné Szabó Edit
Rajcsányi László
Somogyi Balázs polgármester
Bogó Anikó
Perkáta Nagyközség Önkormányzata
Perkátai Általános Művelődési Központ

Kiadó:

Bogárd és Vidéke Lapkiadó és Nyomda
Sárbogárd

2018

Tartalomjegyzék:

Tisztelt Olvasó	3. oldal
Keresztény jeles napok	4. oldal
A hagyomány ereje	6. oldal
Az egyházi év ünnepei	9. oldal
Jegyzetek	62. oldal

Tisztelt Olvasó!

A Perkátai Értéktár negyedik kötete tovább folytatja azt a hagyományt, hogy nemcsak a tárgyi források fontosak történelmünkben, hanem a hagyományok tisztelete, az életmódbeli ünnepek, a nép lelke is. Minden jeles évforduló egyben önvizsgálat is. Minden jeles esemény méltó megünneplésének az a legnagyobb próbája, hogy meg tudunk-e felelni az általa felállított mércének, akár nemzetünkről, akár a vallásunkról, akár településünkről van szó. Szerencsére az előző két kötet, a Perkáta templomai és a Perkáta temetői kötet témái, illetve az általuk átfogott sok évszázados perkátai hagyomány bővelkedik a katolikus valláshoz kapcsolódó ezer szálban, amely a szorosan vett hitélet mellett természetesen a néprajzról is szól.

Köszönjük azt a kutatómunkát, amelyet településünk könyvtárosa és művelődési szakembere Lászlóné Szabó Edit végzett ezen a területen, aki összefoglalta a témakörhöz tartozó tudást a személyes beszélgetéseken és az emlékezéseken keresztül. Az egyházi ünnepkör nagyon bő hagyománya több elemből ered. Nagyon fontos, hogy a Kisboldogasszonyra felszentelt templom a Mária tiszteleten keresztül már számos ünneppel gazdagodott, figyelembe véve azt is, hogy a templom ünnepe időközben még változott is. A gazdag ünnepkört pedig még tovább bővítette a településen közel 70 évig működő vincés nővérek zárdája is, akik új színt és szokásokat hoztak a településnek és tanítói munkán keresztül generációk nőttek fel a kezeik alatt. Természetesen a huszadik század derekáig élő Győry Teréz kegyúri tevékenysége is sokáig erősítette a helyi egyházat, hiszen ő országos jelentőségű szervezője, támogatója volt a katolikus egyháznak.

Somogyi Balázs polgármester

Keresztény jeles napok

*A keresztény egyház az adott év egyházi ünnepeit a Gergely naptárba illesztve adja meg. Ezek az ünnepek vagy minden évben azonos naptári napra esnek (**állandó ünnepek**), vagy évről évre más-más napon kerülnek megünneplésre (**mozgó ünnepek**).*

A keresztény egyházi ünnepek részben az időjárás, illetve a mezőgazdasági munka meghatározó munkafázisaihoz igazodó ünnepekből nőttek ki, részben már a keresztény vallás kialakulása előtt más vallási rendszerekben (zsidóknál, a római birodalomban stb.) is léteztek és átvételre kerültek a keresztény naptárba.

Az egyházak tudatosan alakították át a régebbi ünnepeket keresztény ünnepekké. Ilyenek a napfordulóhoz köthető ünnepek, mint a karácsony és a Szent István nap. Ezekhez az ünnepekhez csatlakoztak később azok az emlékünnepek, amelyek a magyar és az európai parasztság szokásaiból alakultak ki, mint többek között a Luca nap.

A magyar nép kereszténység előtti naptári ünnepeiről keveset tudunk. Valószínűleg – akárcsak a rokon népek – holdhónapokban figyelték az idő múlását. A kereszténység felvétele után a római egyház által használt naptárat vették át, majd a 16. században a magyarok is áttértek a Gergely naptárra.

A 19 – 20. században tájanként és felekezetként is jelentős eltéréseket találunk a naptári ünnepekben. A római katolikusok lakta településeken több a vallásos naptári ünnep, mint a protestáns vidékeken, bár a protestánsok is a régi római katolikus ünnepekhez fűzték vallási szokásaik és később emléknapjaik jó részét. A már említett Luca nap vagy a Szent György nap mindkét területen a boszorkányok és egyéb rontó lények létezésében és tevékenységében való hit. Egyes ünnepekhez külön étrend, vagy speciális tevékenység is tartozik, munkatilalmak, vagy mágikus eljárások.

Jelentős az egyházi ünnepek között a szentek ünnepeinek száma. Azok a jeles napok, amelyeken a római katolikus egyház valamely szent emlékét ünnepli. Az egyház szentjei mindnyájan kapnak a naptár valamelyik napján helyet, de nem mindegyik szent névnapja volt parancsolt ünnep.

A szentek tiszteletét, a szentek ünnepeinek megülését az egyház főleg papjainak prédikációi révén szorgalmazta. A prédikációkban igen gyakran szerepeltek a szentek nevéhez fűződő csodás legendák, amelyek a népi hitvilágot is megtermékenyítették. Így kapcsolódott egyik-másik szent napjához valamely munka megkezdése vagy bevégzése.

Tisztelt Olvasó! Ez a füzet, válogatás Lászlóné Szabó Edit szakdolgozatából. A téma után érdeklődők bővebben tájékozódhatnak a perkátai József Attila Könyvtárban.

42. Állomás! Kulturális Egyesület

A hagyomány ereje!

Az emberiség történelmében ősidők óta meghatározó szerepe volt a hagyománynak. Fennmaradásunk legfontosabb feltétele volt mindaz, amely apáról-fiúra szállt, amely szájról-szájra öröklődött. Már a törzsközösségek korában, amikor minden törzsnek megvolt a maga tradíciója, rangja volt a kornak. A környezetükben megbecsülésnek örvendtek az idős emberek, akik nagy élettapasztalattal rendelkeztek. Ők a bölcsességükkel, az egész életük példájával tanítottak. Az utódok általuk tudták megőrizni az életüket befolyásoló tényezőket.

A hagyomány korról- korra változik, megújul, s olykor feledésbe merül. A civilizáció fejlődésével nem tud lépét tartani, le- lemarad, s közben félünk, hogy eltűnik. Őseink hagyatékát az idős generáció emlékezete, valamint a könyv, az írás tarja életben. Sajnos ma már elenyésző azoknak az elszigetelt csoportoknak, kisebb faluközösségeknek a száma, amelyet mindennapi életébe szervesen illeszkedik a tradíció.

Az oktatás, és más szervezőerők, valamint az egyház gondoskodik a hagyomány ápolásáról. Az egyháznak kiemelten jellemző vonása a tradíciótisztelet. A vallásosság szelleme mindig meghatározta a falvak életét. Erkölcsi normákat, szokásokat írt elő, amelyek kötelező voltát a hívő ember bírálat nélkül elfogadta, és életének természetes útmutatóját látta benne.

Figyelemre méltó Perkátán az a munkaszeretet, amelyet szüleiktől örököltek a hagyománytisztelő emberek. Megtanulták, hogy meg kell dolgozni a mindennapi betevő falatért, hogy meg kell becsülni a munkához való erőnket, lehetőségeinket, mert Isten áldása az. Tréfásan még ma is megjegy-

zik: „- Dolgozz fiam, hogy az ördög mindig elfoglalva találjon, mert különben megkísért!”

Régen a mezőgazdasági munkákat imával kezdték, és hálaadással fejezték be. A déli harangszóra pedig megállt a munka, s a földművesek levették kalapjukat, majd elimádkozták az „Úrangyalát”. Az édesanya már korán megtanította gyermekeinek a legfontosabb imádságokat. Arra nevelte őket, hogy becsüljék meg a legkisebb falatot is. A családi hajlékot pedig szentelmények óvták.

A társadalmi változások viharában azonban a vallásos élet sérülékeny lett, az egyház is ennek megfelelően alakult. Az egykori istentiszteleti hagyományokban történt változások szembetűnőek. Már nem respektálják a templomi ülésrend megszabottságát, a templom viselet kötöttségét, valamint a megszentelt épület iránti látványos gesztust. Bár a hívő ember szívét- lelkét átjárja hitének bizonyossága, mégsem lehet látni, amint a férfiak a templom előtt elhaladva megemelnék kalapjukat, miként az asszonyok keresztvezetésre emelnék kezüket.

A felgyorsult világ közönyössége miatt zárkózottabbá váltak vallásosságukban. Írásbeli források ismertetik velünk, hogy a régebbi századokban színesebbek voltak az egyházi szertartások. Azóta egyes mozzanatok kiiktatódtak belőlük. Mint egykor, most is fontos a vallás titkainak kollektív átélése. Népünk habitusának inkább az énekes, prédikációs mise felel meg. Az egyház megadja ezt a lehetőséget, tud ünnepélyes hangulatot teremteni. Életre hív dramatikus játékokat, s megmutatja a hit titkainak felismeréséhez vezető utat a templomi művészetek segítségével. Minden templomnak megvan a maga misztikus, ám nyugalmat árasztó aurája.

A perkátai katolikus templomba belépő vallásos emberek is ugyanezt érzik. Minden mű-vészi ábrázolásnak megvan a maga rendeltetése. A szobrok mintha beszélnének. Megszokásból sietünk a bejárat közelében lévő szentelt vízhez,, hogy keresztet vethessünk- „Nehogy arcul csapjon bennünket az ördög!”

Ha a közelben álló Páduai Szent Antalra pillantunk, rögtön eloszlik ez a régi babonás képzet, hiszen Ő az, aki visszarettenti a hívőket megkísérteni akaró gonosz lelkeket. S mielőtt a belső ajtón belépnénk, Nepomuki Szent János az ujjával jelzi, hogy a gyónási titok szent előtte. A bibliai eseményeket, szenteket bemutató alkotások, nemcsak az artisztikus szépségükkel hatnak, de tanítanak is, valamint szervesen illeszkednek az egyházi év ünnepeibe, emléknapjaiba.

Köszönetet szeretnék mondani mindazoknak, akik segítettek abban, hogy összegyűjthessem mindazokat az ismereteket, emlékeket, hagyományokat, amelyek munkámnak, a Perkátai egyházi év néprajzának leírásának szerves részét képezik.

Pámer Ottó plébános Úrnak,Varró Ágnes és Lukács László néprajzkutatóknak, Bajó Károlynénak, Marton Erzsébetnek, Marton Ilonának, Toldi Jánosné- Hajnalnak, Csillag Ilona Jozefa nővérnek. Mindazoknak az idős embereknek, akik szívesen válaszoltak kérdéseimre, és az emlékeiket megosztották velem.

Köszönet a családomnak, akiktől türelmet és bíztatást kaptam. Köszönöm a férjemnek, László Józsefnek, hogy munkámhoz fényképeket készített.

Lászlóné Szabó Edit

Az egyházi év ünnepei

Válogatás Lászlóné Szabó Edit szerkesztéséből.

ADVENT

A karácsony előtti, mintegy négy hetes Jézus-váró időszak az Advent.

„Advent legfontosabb jelképe a fény, amely a felkelő napra, a világosságra mutat, azaz Jézusra, aki az arra fogékony léleknek az élet gazdagságát, színét, fényét és teljes szépségét adja”.

A régi adventben reggel 6 órakor volt a hajnali mise, a roráte. Hajdan angyali vagy aranyos misének is nevezték.

A hívek viharlámpával mentek a templomba. Perkátán a gyermekek közül is sokan ott voltak, szorgalmukért piros papírszívet kaptak. Ezekkel díszítették fel a betlehemi jászolnál lévő karácsonyfát.

Szép adventi ájtatosság a magyar nyelvterületen a „Szentcsalád-járás”. Perkáta is őrzi e kedves szokás emlékét. A hívek, elsősorban az idős asszonyok utcánként összefogva szervezték meg a „Szentcsalád-járást”. Karácsony előtt kilenc nappal kezdték és december 24-ig esténként mindig más- más háznál jöttek össze. A szobában kis házi oltárt készítettek, amelyre a Szent Család képét helyezték, s közösen énekeltek, imádkoztak. Perkátán 1931-ben tartották meg először a hívek e kedves szokást. Egy év múltán már négy megáldott képet vittek 36 családhoz, hogy felajánlják őket a Szent Család oltalmába.

A történelem viharában sajnos elcsendesedett a „szálláskeresés” szép szokása. A vallásos, idős emberek emlékeiben azonban tovább él.

A perkátai templomban miképpen egykor, most is szép az adventi gyertyagyújtás. Meghitt hangulata sok embert csábít oda. 2003-ban először szerveztek a családok számára adventi programokat. A *42. Állomás Kulturális Egyesület* gondoskodott az ünnepi hangulatról.

Első vasárnap adventi koszorút készítettek a gyerekek és kísérőik. A következő hétvégén komolyzenei koncert volt. A harmadik vasárnap a gyermekek adták elő verses- zenés műsorukat. Az utolsó „Jézusváró” napon pedig betlehemi játékot láthattak az érdeklődők. A műsorok után a plébános meggyújtotta a templom előtt felállított nagy adventi koszorún, a soron következő gyertyát. A következő években immár hagyománnyá vált e jeles programsorozat.

SZEPLŐTELEN FOGANTATÁS

December 8.

Ezen a napon Mária életének kezdetére emlékezünk, akinek személyében megjelent a Földön a tiszta, bűntelen ember.

.

A Szeplőtelen Fogantatás napja mindig is jelentős volt a fiatal lányok hitéletében. Így volt ez Perkátán is. A Mária-lányok közé az iskolából kikerült 14 éves lányok léphettek. A tagok felvétele minden évben, december 8-án, ünnepélyes szentmise keretében zajlott, amikor a frissen felvettek ünnepélyes áldásban részesültek. A legfiatalabbakat esdőnek nevezték, ez amolyan próbaidő is volt. Körülbelül egy év elteltével kerülhettek a Mária- lányok közé. A ruházatukban is megmutatkozott ki melyik korcsoportba tartozik.

1873 – 1933
Oh ban nélkül fogantatott Szűz Mária
könyörögjünk hozzád menedékünk!
MARIA CONGREGATIOBA TÖRTÉNT BELÉPÉSE
60 ÉVES ÉVFORDULÓJÁNAK EMLÉKÉRE
ÁLLÍTATTA
KOMÁRNYI GRÓF GYŐRY TERÉZIA
1933 MÁJUS 19-ÉN.

A Mária- lányok a lélek tisztaságát hirdető e napon közösen mondták el a Szeplőtelen Fogantatás kis zsolozsmáját. Példájuk örök marad a Mária-tisztelő asszonyok körében is.

KARÁCSONY; JÉZUS SZÜLETÉSE

December 25.

SZENT CSALÁD ÜNNEPE

December 26.

A karácsony a keresztény világ egyik legnagyobb ünnepe.
A rómaiak december 25-én ünnepelték a Nap istenének, Mitrasnak a születésnapját. Ezt az ünnepet az újjászületett fénnyel, az egyre hosszabbodó nappalokkal hozták összefüggésbe. A kereszténység e pogány kultusz fényével világosította meg a Megváltó világra jöttének emléknapját.

I.(Szent) Gyula pápa 350-ben nyilvánította december 25-ét a Megváltó Jézus születésnapjává..

A magyar népi hagyományokban a karácsonyi életfa vagy termőág tekinthető a karácsonyfa elődjének

A mai hasonló formájú fa felállításáról az első feljegyzés a XVII. század elejéről, Elzászból származik. Mint protestáns családi szokás, német nyelvterületről kezdett terjedni. Magyarországra a XIX. század első felében jutott el. Először Brunszvik Teréz martonvásári grófnő állított karácsonyfát 1824-ben.

Az I. világháború végéig különösen, de később is a fát gyakran a szoba kultikus részébe, az asztal mögötti sarokpad fölé, a gerendára akasztották. Több helyen hegyinél fogva a szoba közepére, a mestergerendára kötötték.

Általánosan elterjedt, hogy a fát a Jézuska hozza. Újabb keletű és rövid ideig élő szokásként 1945 előtt több községben felnőttek beöltöztek Jézuskának, Jézuska angyalának: fehér ruhát vettek, lepedőt terítettek magukra, s az előzetes megbeszélés szerint néhány családnál megjelentek. Csengőszó mellett beadták, bevitték a már feldíszített fát.

Az 1950-es évektől már népszerű lett a karácsonyi meglepetés, mind több ajándék, játék került a fa alá. Az 1960-as évektől már a gyerekek is megajándékozták a szüleiket. A karácsonyfát vízkeresztig nem volt szabad megbontani.

A karácsonyi abrosz bűvös erejébe vetett hitre a magyar nyelvterületről számtalan példa ismert. Szerte Európában szokásban volt a karácsonyi asztalon, alatta, illetve az egész szobában a szalma, széna hintése. Perkátán külön erre a célra gyönyörű takácsszőttest használtak.

„Karácsony bőttyén nem lehetett húst enni. Az igazi vót a lencseleves meg a mákos tészta. Mert a lencsétől a lányok szépek lesznek, a máktú meg sok pénz lesz. Csak akkor lehetett vacsorázni, mikor az esti csillag főgyütt. Akkor lestük az ablakon, hogy mikor gyün már a csillag, mert éhesek vótunk.”

Volt olyan ház, ahol lencseleves helyett „sóba- vízbe bablevest” főztek. Sok helyen foszlós, finom kalácsot, „Jézuska kalácsát” sütöttek, ami szintén a karácsonyi asztalra került. A legtöbb perkátai otthonban a mai napig ezen ünnepen halászlé, sült hal, töltött káposzta, illetve mákos guba kerül az asztalra. Desszertnek pedig beiglit sütnek.

Az éjféli szentmisét december 24-éről 25-ére virradó éjszaka tartanak a templomban. Meghitt varázsa hívő és nem hívő embereket is egyaránt megragad.

Katolikus helységekben, családoknál a karácsony előtti heteknek, a karácsony körüli napoknak egyik legnagyobb eseménye a betlehemezés volt. A bibliai történetnek, Jézus szüle-

tésének dramatikus, énekes előadása növelte az ünnepi hangulatot. A szokást általában az 1950-es években gyakorolták utoljára. A szokás feltámasztására egyházi segítséggel néhány kísérlet történt, de napjainkban már nem él.

A perkátai hívő emberek régen- az 1900-as évek elejéről származó feljegyzés alapján- karácsony napján reggel 6 órakor vettek részt az orgonás pásztorok miséjén. Utána 7 órakor a zárda kápolnájában, majd reggel 8 órakor a templomban volt az áhítat. Délelőtt 10 órakor pedig nagymise volt. A nagyobb lányok az éjféli mise előtt a mellékoltárnál megjelenítették a kis Jézus születését.

Napjainkban- december 24- én, délután 15 órakor- szintén láthatunk gyermekek által előadott betlehemes játékot.

Karácsony napjain reggel 8 órakor vannak az ünnepi szentmisék.

SZENT ISTVÁN VÉRTANÚ ÜNNEPE

December 26.

SZENT JÁNOS EVANGÉLISTA ÜNNEPE

December 27.

„A magyar nép régebben nem tartotta meg a névnapokat. Ez alól csak a karácsonyhoz kapcsolódó István és János napja volt kivétel. Egyrészt azért, mert a két név nagy tisztelettel övezett személyekre emlékeztetet, másrészt a karácsony ünnepéhez kapcsolódott

A János- napi borszentelés szigetszerűen az ország többi részén, különösen a bortermelő vidékeken napjainkig él. A szentelt bort gyógyító, elhárító hatást tulajdonítva neki, emberrel, állattal itatták, a szőlőt, vetőmagot meghintették vele.

Perkátán a karácsonyi piros almát a lovak itatóvízébe tették, és János napján erről itatták

őket, hogy egészségesek legyenek. A Szent János áldás pedig a következőképpen zajlott:

„Karácsony másnapja után az asszonyok elmentünk a misére. Minden asszony vitt egy kis karácsonyi kalácsot, egy üveg bort. Az atyafiak kimentek a szőlőbe, ott újra megtartották a Szent János áldását. Aki János vót azt köszöntgették. Az a nap ezzel ment el."

„A jókívánság civilizált embernek többnyire üres szó. A régi embernek szinte varázserejű érték lehetett, amit szívesen viszonzott tőle telhetően…A sok ünnepi, névnapi köszöntő egy melegebb, barátságosabb, testvéribb, emberszeretőbb népélet emléke." (Kodály Zoltán)

SZENT SZILVESZTER

December 31.

ÚJÉV

Január 1.

A szilveszter éjjeli népszokások nincsenek kapcsolatban a pápa személyével. Ezen a napon van a polgári év utolsó napja, az újesztendő vigíliája. XIII. Gergely pápa 1582- es naptárreformja tette általánossá a január elsejei évkezdet.

Országszerte régi babonás szokás, hogy szilveszterkor fennmaradnak az emberek éjfélig, nehogy ágyban fekve érje őket az újév, mert azt gondolták, hogy akkor egész évben betegek lesznek. Este a templomokban óévi hálaadást tartottak. Az ájtatosság után pedig ismertették az egyházközség statisztikáját: születés, keresztelés, házasságkötés, perselypénz- bevétel, stb. Ez az egyházi szokás a mai napig általánosan megmaradt. A szilveszteri szokásokban nélkülözhetetlen a jókedv, a zaj, a mulatozás, amely „elkergeti az óesztendőt".

Perkátán is, mint általában a legtöbb településen, a kocsma volt a legalkalmasabb helyszín a társaság szilveszteri mulatozására. Újév-

kor pedig leginkább a cigányok járták az utcákat, s köszöntőket mondtak. A köszöntők célja, hogy egészséget, szerencsét, és a gazdaság bőségét kívánják a háziaknak. Jutalmul pénzt kaptak. Perkátán is közismert volt az a hiedelem, hogy újév napján semmit sem adhatnak ki a házból, mert akkor egész éven át „minden kimegy onnan." Reménykedtek újév reggelén abban is, hogy férfi legyen az, akit először meglátnak, hiszen az szerencsét jelent. Ügyeltek a perkátai háziasszonyok arra is, hogy tyúkhús ne kerüljön az asztalra, mert az „kikaparja a szerencsét." Tudták azt is, hogy aki malacpecsenyét, kocsonyát eszik, annak házába „szerencsét túr a malac orra." Kalácsot azért sütöttek, hogy „az élet dagadjon úgy, ahogyan a tésztája is megkel." Aki pedig jobban szerette a rétest, az bátran sütött, hiszen bíztak abban, hogy „hosszúra nyújtja az életet." A pogácsa is népszerű volt, hiszen „segít, hogy átguruljunk könnyen a másik esztendőbe." A bab, borsó, lencse és mák tengernyi szeme pénzt, gazdagságot jelentett.

Ezek a kedves újévi szokások a mai napig is élnek. A nagyszülők átadják gyermekeiknek, unokáiknak, s ez teszi varázslatossá a hangulatukat.

VÍZKERESZT

Január 6.

Vízkereszt a karácsonyi ünnepkör záró-napja. Háromkirályok napjának is nevezik.
Az egyik legrégibb egyházi ünnep, a IV. századig ezen a napon ünnepelték Jézus születésnapját és az évkezdetet is. Ekkor emlékezik meg az egyház a napkeleti bölcsekről és Jézusnak a Jordán vizében történt megkeresztelkedéséről. Ez utóbbi emlékére kezdetben a keleti egyházközépkortól a nyugati egyház is- e napon szenteli a vizet.

Perkátán a Vízkereszt előtti délutánon volt a vízszentelés. „Mindenki vitt magával egy kis üveget, egy kis szentőtt vizet hazavitt. Azt aztán takargatta. A régi öregasszonyok vízzel meglocsúták a beteget.”

A víz és a tömjén szenteléséből alakult ki a házszentelés. A házszentelésre, vagy koledára már Mátyás idejéből van emlékünk, és feltehetőleg a XIX. század előtt országszerte liturgikus szokás volt. A római katolikus falvakban a pap, a kántor, két ministráns és az egyházfi kíséretében járta végig a falut. Megáldotta a házakat, a bennük lakókat, akikkel elbeszélgetett. A megszentelt krétával az ajtóra felírták az évszámot és a háromkirályok nevének kezdőbetűit. Úgy vélték, a felirat megvédi a házat a villámcsapás és a boszorkányok rontása ellen. Ilyenkor a hívek élelemmel, pénzzel adakoztak.

Perkátán is kértek vízkeresztkor házszentelést. „Vót olyan hel, új ház, meghítták a papot, hogy szentűjje meg a házat. Vízkereszt napján kiírta, hogy Gáspár, Menyhért, Boldizsár az ajtókra.” Ma már a vízkereszt napjától függetlenül is kérnek a hívek házszentelést, általában amikor új házba költözik az ifjú pár vagy a család. Az otthon megáldása után, megvendégelik az atyát, és ilyenkor lehetőség nyílik a beszélgetésre is.

A háromkirályjárás a bibliai napkeleti bölcseket megszemélyesítő alakoskodók köszöntő szokása, illetve dramatikus játéka. A betlehemi csillagot követő Gáspár, Menyhért, Boldizsár egykori cselekedeteinek színjátékszerű megjelenítése hozzátartozott a nyugat és közép-európai egyházi gyakorlathoz.

URUNK MEGKERESZTELKEDÉSE

Január-első évközi vasárnap

Jézus arra kérte Keresztelő Jánost, hogy őt is keresztelje meg. Amikor Jézus feljött a vízből, és imádkozott, megnyílt az ég, és a Lélek galamb alakjában leszállt reá. A Mennyei Atya szózata hallatszott: „Te vagy az én Fiam, benned telik kedvem.” Jézus megkeresztelkedése óta tudja János, hogy Jézus az Isten Fia. Ezért tanítványait hozzá irányította.

A perkátai hívek a megkeresztelkedés bibliai történetét tudják felidézni, amint rápillantanak a vörös márványból készült keresztelőkútra. A kút felső része fából van, a festése pedig a márvány színét utánozza. A kút tetején aranyozott szoborpár található a „galambbal". Az 1940-es években még ennél a kútnál keresztelkedtek.

GYERTYASZENTELŐ BOLDOGASSZONY

Február 2.

Urunk bemutatásának ünnepe régi pogány szokás volt Rómában, miszerint február 2-án a fény istennőjének tiszteletére engesztelő körmenetben, égő gyertyákkal a kézben járták körül az emberek a várost. Amikor Róma kereszténnyé lett, az Egyház ezt a szokást nem szüntette meg, hanem kereszténnyé tette.

Hazai műveltségtörténetünkben a Pray-kódex tanúsítja: Gyertyaszentelőkor először a tüzet áldották meg, s erről gyújtották meg a gyertyákat. Ezen az ünnepen a szentmise előtt gyertyát szentel az egyház. A gyertya Krisztust jelképezi.

A perkátai hívő emberek közül is ki-ki elvitt egy-két szál gyertyát a templomba „megszentőtetnyi". A szentelt gyertyát akkor égették, ha halott volt a háznál, de előkerült vihar, égzengés esetében is, hogy a villámcsapás elkerülje a házat.

Az 1722-ben épült jezsuita templomunk főoltárát a templom eredeti patrónusának, Gyertyaszentelő Boldogasszonynak szentelték, s az oltárkép (amely ma is megvan, ám nem a főhelyen található) ábrázolta jelenet is hozzá kapcsolódik: az agg Simeon bemutatja a csecsemő Jézust a templomban.
A főoltáron – ugyanúgy, mint régen - égnek a gyertyák, és az örökmécses lángja is Krisztus jelenlétére int.

SZENT BALÁZS

Február 3.

Szent Balázs püspök volt, aki 316 táján halt vértanúhalált. Szent Balázst a torokbetegségek gyógyítójaként tisztelték. A legenda szerint a szent imája megmentette egy özvegyasszony fiát, akinek torkán akadt a halszálka. Az asszony hálából ételt és gyertyát vitt a püspöknek. Emlékére alakult ki a „balázsáldás" vagy „torokáldás",

amely nyugaton a XII. század óta, hazánkban pedig a XVI. század óta ismert

Mostanság is él Perkátán ez az egyházi szokás. Minden évben katolikus gyermekek és felnőttek állnak a pap elé balázsáldásért.

Régen ezen a napon verbuválták az iskolába a gyerekeket, hogy kedvet ébresszenek a tanuláshoz. A „balázsolás" elsősorban a magyar nyelvterület nyugati felében ismeretes. A fiúgyerekek házról- házra jártak, s énekeltek. Köszönetképpen adományokat kaptak. Ha pénzt adtak nekik, azt a templom vagy az iskola céljaira használták fel. A balázsolók hálásak voltak, s kérték, hogy a torokbetegség kerülje el a gyermekeket.

LOURDESI SZŰZ MÁRIA

Február 11.

1858. február 11-én Lourdesba egy szegény pásztorleánynak megjelent a Szűzanya, aki bűnbánatot és rózsafüzér imádságot kért tőle:

„Imádkozzál a szegény bűnösökért, imádkozzál a beteg világért!"

A jelenés, figyelmeztetés is volt egyben, a francia népnek szüksége van az Isten Anyja közbenjárására, hogy béke legyen.

Évente százezrek zarándokolnak el Lourdesba, testi- lelki gyógyulást keresve.

Kéri Ferenc plébánosnak régi vágya volt, hogy egyszer elzarándokolhasson a boldogságos Szűz kegyelemhelyére. Útja 1925. augusztus 17-től szeptember 6-ig tartott. A plébános szeptember 6-án, este érkezett haza, s nagy meglepetésben volt része. A templom előtt több száz hívő fogadta, s ígéretet kapott arra, hogy a Lourdes-i útja emlékére „Lourdes-i barlangot" állítanak.

A barlang két évvel később, 1927-ben készült el. Augusztus 14-ét írtak, amikor megáldották. A barlangban elhelyezett Lourdes-i Szűz

Mária szobor egykor a templomban volt, majd a zárdában nyert elhelyezést, végül pedig az egykori adományozó lakására vitette a grófnő.

A méltatlanságot szenvedett szobor elégtételt, felmagasztalást nyert a plébános Lourdes-i utazásának emlékére állított barlangban.

HAMVAZÓSZERDA

Hamvazószerda a nagyböjt kezdete, első napja. A nagyböjt a keresztény egyházban a húsvéti előkészületek ideje, böjtöléssel, egyházi és

népi ájtatosságok végeztével. Jézus 40 napi böjtölésének és kínszenvedésének emlékére tartják.

. Nagyböjt első napján a templomban a mise után az elmúlt évi szentelt barka hamuját a pap megszenteli és keresztet rajzol a hívek homlokára: ”Emlékezz ember, hogy porból vétettünk, porrá leszünk!”- szavak kíséretében.

A néphitben a hamvazkodásnak gyógyító erőt tulajdonítottak. Úgy vélték, hogy aki hamvazkodik, annak nem fáj a feje.

A nagyböjt bűnbánati időben a lányok és menyecskék egyszerűbb sötétebb színű ruhákat viseltek. A nagyböjtben a hívő katolikusok zsírral sem főztek, és húst nem ettek.

Az egyház az 1920-as években már csak a hamvazószerdát, a pénteki napokat és a nagypéntektől nagyszombatig terjedő időt írta elő szigorú böjtnek, amikor csak egyszer lehetett jóllakni és nem volt szabad húsfélét fogyasztani.

Perkátán is sok háznál tartottak szigorú böjtöt, a zsíros edényt eltették húsvétig, a sonkát „befalazták.”

VIRÁGVASÁRNAP

A húsvéti ünnepkör kezdőnapja

Virágvasárnapon emlékezünk meg Jézus Jeruzsálembe való bevonulásáról. E bibliai esemény nyomán került a vallási szertartásokba a pálmaág (amely a királyok és győztesek jelvénye volt), illetve Európa mérsékeltebb éghajlatú tájain a barkaág.

Perkátán az ünnepnap előtti délután összegyűjtik a szentelménynek való barkákat és a templom előtti, Szentháromság szobor közelében elhelyezett oltárra teszik. A pap a hittanos gyermekek és ministránsok kíséretében körmenetre hívja a híveket. Megszenteli a barkát, amelyből mindenki vehet magához egy-egy ágat. A körmenet befejeztével az emberek bevonulnak a temp-

lomba, ahol a plébános befejezi a misét. Perkátán hagyománya van annak, hogy a hívek közül többen is visznek szentelt barkát a szeretteik sírjára.

NAGYHÉT

A virágvasárnaptól húsvét előestéjéig tartó héten szigorú böjttel és lelki megtisztulással készítik elő a hívek a föltámadás ünnepét. A nagyhét jeles napjai: nagycsütörtök, nagypéntek és nagyszombat.

E három utolsó napon az Ősegyházban Krisztus halálának emlékezetére eloltották a gyertyákat, és csak a föltámadás ünnepén gyújtották meg újra. Ma a húsvéti gyónás és áldozás ideje hamvazószerdától szentháromság vasárnapig tart.

NAGYCSÜTÖRTÖK

A legfontosabb momentuma e jeles napnak az Oltáriszentség alapítása. (Külön napon, az Úrnapon is ünneplik.)
Az utolsó vacsorán Jézus az apostolaival együtt akarja elkölteni a húsvéti bárányt. A vacsora előtt vászonruhát kötött maga elé és megmosta az apostolai lábát

Nagycsütörtökön megszűnik a harangozás, s nagyszombatig néma is marad a gyász jeléül. Helyette a kereplő szól. Közismert ez a szólás: „Nagycsütörtökön a harangok Rómába mennek.”

Perkátán az 1900-as évek elején az Oltárszentséget az oratóriumba vitték, s még azon a napon a kertészlegények felállították Jézus koporsóját a kastélyban.

NAGYPÉNTEK

Jézus szenvedésének és halálának napja, a legnagyobb böjt és gyász ideje. A nap nevezetes szertartása a csonkamise.

„A csonkamise azt jelenti, hogy a misén nincs átváltoztatás, helyette keresztcsókolás és áldoztatás van. Orgona nem szólhat a nagyhét három napján. A pap gyertya nélkül vonul az oltárhoz, amelyen csak egy gyolcsterítő van.”

Régen feketébe öltözött a pap ezen a napon. Ma már piros ruhában látjuk, Jézus vérét szimbolizálva. A pap csendben vonul be és ki a templomból. Ének csak a kereszthódoláskor és áldozás után van.

A legtöbb templomban rendeztek és ma is rendeznek passió felolvasást, passió játékokat. Perkátán a passiót egykor és most is a templomi énekkar énekli szereposztással. A nagypénteki ájtatosságban nagy szerepe volt a kálváriának, a stációjárásnak, valamint a templomi szent sírnak.

Perkátán régen a Mária-lányok őrizték a Szentsírt. Óránként váltották egymást az imádkozásban.

. 1731-ben hivatalosan is jóváhagyták a tizennégy stációs keresztút jeleneteit. A stációhoz kapcsolódó imákat és énekeket is ekkortól népszerűsítették a különböző imádságkönyvek.

A nagypénteki szigorú böjtöt Perkátán is betartották a hívők. Sokfelé ettek tejes bablevest. Varró Ágnes kutatásainak köszönhetően tudjuk, hogy készítettek piszlangot is, amely igen régies étel. Különösen böjtben fogyasztották.

NAGYSZOMBAT

Nagyszombaton véget ér a negyvennapos böjt. A nap legfontosabb eseményei közé

tartozik a keresztelővíz- és tűzszentelés, valamint a feltámadási körmenet.

A nagyszombati szentelt víznek és tűznek is csodatevő erőt, különös hatást tulajdonítottak. A katolikus templomok harangjai a nagyszombati esti szertartáson szólalnak meg újra, jelezve a Krisztus feltámadását.

„ A harangok megjönnek Rómából.”

Az esti körmenetekkel emlékezik meg a keresztény világ arról, hogy Jézus- amint előre megmondta- harmadnap, azaz húsvétvasárnap hajnalán feltámad.

Perkátán a II. világháború előtt nagyon sokan vettek részt a feltámadási körmenetben. A menet élén gyerekek haladtak. A feszületet az uradalmi ács vitte. Felnőtt férfiak, elöljárók vitték a baldachint és a lámpákat. A baldachin alatt a pap ment az Oltáriszentséggel. A baldachin előtt egy tiszteletreméltó személy (a községi pénztáros) vitte a feltámadási szobrot. A körmenet végén mentek a lányok, asszonyok, akik világos színű ruhát vettek fel az ünnep alkalmából. Az otthon maradottak gyertyát gyújtottak az ablakban ott, ahol a körmenet elhaladt.

HUSVÉTVASÁRNAP

A húsvét a tavasz legjelentősebb ünnepe, mellyel az egyház tanítása szerint Jézus feltámadásáról emlékeznek meg.

Mozgó ünnep, melynek időpontját a niceai zsinat 325-ben a tavaszi napéjegyenlőséget (március 21.) követő holdtölte utáni első vasárnapban állapította meg, így a húsvét március 22-e és április 25-e közötti időre eshet.

A húsvéti ünnepkör- amely virágvasárnappal kezdődik és a húsvétvasárnappal zárul- népünk hitvilágában és szokásaiban igen jelentős volt.

Véget ér a nagyböjt, a hústól való tartózkodás, innen származik az ünnep magyar elnevezése. A katolikus templomokban a X. század óta tartozik az ételszentelés a húsvétvasárnapi szertartás rendjébe. A megszentelt húsvéti ételek megvédték a híveket a hosszú böjt után a mértéktelenség kísértéseitől.

Perkátán is a húsvét vasárnapjának reggelén az asszonyok sonkát, kolbászt, levesbe valót, tojást, tormát vittek szenteltetni. Addig nem ettek, míg a szentelt ételt haza nem vitték a templomból. Egy-egy főtt tojást mindig két családtag fogyasztott el, azért, hogy ha távol kerülnek is egymástól, emlékezzenek arra, akivel a húsvéti tojást együtt ették. A sónak és a tormának egykor gonoszűző erőt tulajdonítottak, amelyek a mai napig sem hiányozhatnak a húsvéti terítékről.

HUSVÉTHÉTFŐ

Ezen a napon emlékezünk arra, hogy a feltámadt Krisztus két, Jeruzsálemből Emmausba igyekvő tanítványával találkozott, beszélgetett velük és vacsoráztak.

A húsvéti locsolkodás vagy öntözés első írásos emléke 1545 áprilisából származik.

A locsolás jutalma a piros vagy hímes tojás. A tojás az ősi termékenység szimbólum. Már a honfoglalás előtti sírokban találtak karcolt díszítésű tojásokat, valószínű, hogy a feltámadás reményében tették oda őket.

A római egyházhoz tartozó országokhoz hasonlóan, nálunk is nagy szerepet játszott húsvétkor az egyházi járandóságok között a tojás. Így például a dunántúli egyházi nagybirtokokon a középkor végén minden telek után általában kettő kenyeret és 2-10-ig terjedő tojásmennyiséget voltak kötelesek a jobbágyok beszolgáltatni.

SZENT LUJZA
március 15.

Marillaci Szent Lujza a domonkos apácáknál nevelkedett. Sokévi házasság után megözvegyült, s fogadalmat tett, hogy többé nem megy férjhez. De Paul Szent Vince volt a gyóntatója. Az ő támogatásával kezdte meg Lujza a párizsi menhelyek látogatását, majd maga köré gyűjtve néhány jámbor leányt, létrehozta és szabályzattal ellátta a „Szeretet Leányai" nevű, betegápoló közösséget.

A perkátai katolikus templom bal oldalhajójában található Szent Lujza faragott, festett, fából készült szobra. (A készítés ideje: XIX. század vége)

SZENT JÓZSEF Mária jegyesének ünnepe
március 19.

Szent Józsefnek, azaz Szűz Mária jegyesének ünnepe, a X. századtól kezdve szerepel több nyugati kalendáriumban. Általánossá 1621-ben vált.
József a kis Jézus gondviselője volt. Vállalta a család ügyeinek- bajainak intézését, mindenben Isten akarata szerint.
Szent József az egyház, valamint a munkások védőszentje.

A perkátai katolikus templomban, a jobb oldalhajóban, az I. világháború hőseinek emléktáblája fölött található a Szent József halálát ábrázoló olajfestmény.

GYÜMÖLCSOLTÓ BOLDOGASSZONY
Szent fogantatás napja
március 25.

A Gyümölcsoltó Boldogasszonyt, mint főünnepet, az Úr ünnepeként vezették Rómában a VII. században, „Annunciatio Domini” néven.
A keleti egyházakban a legnagyobb ünnepek közé tartozik ősidők óta. A katolikus egyház e naphoz köti az Angyali Üdvözletet, Jézus Szentlélektől való fogantatásának napját.

Szerte a magyar nyelvterületen ezen a napon szemezték, oltották a gyümölcsfákat. A hiedelem szerint azt a fát, amit ilyenkor oltanak, nem szabad letörni vagy levágni, mert akkor vér folyhat, vagy szerencsétlenség történhet.

A perkátai egykori Selymespusztán, Győry Teréz grófnő állíttatta az 1800-as évek végén azt az emlékművet, amelynek nyugati oldalán az Annunciatiót, az Angyali Üdvözletet ábrázolták.

A gazdaember számára a tavasz első napja március 25-e, Gyümölcsoltó Boldogasszony napja volt.

MONTEPULCIANOI SZENT ÁGNES

április 20.

„A Domonkos-rendi Montepulcianoi Ágnes szűz születését édesanyjának szobájában lobogó fáklya-lángok jelezték előre.
Kilencéves korában lépett a szent szerzetbe, s még nem volt tizenöt éves, amikor pápai engedéllyel a kolostor perjelnője lesz. Ágya a puszta föld, vánkosa szikla volt, s tizenöt éven át böjtölt kenyéren és vízen. Már tizennégy éves korában gyakran elragadtatásba esik, s a földről több arasznyira felemelkedik.

Montepulcianoi Szent Ágnes emléknapját ma már nem tartják nyilván a katolikus naptárak.

MÁRK EVANGÉLISTA EMLÉKNAPJA

Búzaszentelés napja
április 25.

Márk evangélista ünnepe egyben a búzaszentelés napja is. A gazdag gabonatermést „elősegítő”, eredetileg pogány római ünnepet a katolikus egyház a IV. században „keresztelte” meg.

Búzakörmenet (1948)

Perkátán 1905 óta mindig vasárnap volt a búzaszentelés a parasztlakosság részvételével. A fél 7-es szentmise után a hívek processzióba rendeződtek, majd kereszttel és lobogókkal megkerülték a templomot és kivonultak az uradalmi földre, ahol a pap szenteltvízzel megáldotta a gabonát A körmenet alatt a résztvevők imádkoztak és énekeltek. A szertartás végén mindenki vitt haza egy kis csomót a megszentelt búzaszálakból.

Az ötvenes években betiltották ezt a szép hagyományt. Ám ebben a nehéz időszakban is próbálták megünnepelni e jeles napot, általánossá vált a templomban való búzaszentelés.

A mai napig is minden évben van Perkátán búzaszentelés. A plébános a négy égtáj felé megáldja, megszenteli a búzát.

LAZIOSI SZENT PELLEGRIN

május 1-2.

A latin eredetű név jövevényt, zarándokot jelöl.

Védőszent: Peregrinus, az itáliai Forliban egy hosszú életet kemény önmegtagadásban eltöltött szervita rendi szerzetes volt.

A perkátai templomban látható Szent Pellegrint ábrázoló festmény (XIX. század), amelyet az egykori 1818. évi egyházlátogatási jegyzőkönyv is említett. Ez a kép a szentsír-oltár körül látható.

SZENT FLÓRIÁN

május 4.

Szent Flórián római tisztviselő volt. A Diocletianus- féle keresztényüldözés idején (303-304) a keresztényeket pártfogásba vette. Eredményt azonban nem ért el a védelmükben. Sőt a császárnak vakon engedelmeskedő kormányzó Őt is kivégeztette.

Szent Flórián a tűzoltók védőszentje is. Régi házakon gyakran lehet látni szobrát, amint az égő házakat oltja vízzel. Ez a „tisztsége” arra megy vissza, hogy egy régi legenda szerint gyermekkorában megmentet imádságával egy házat a tűzvésztől.

Az 1818. évi perkátai jegyzőkönyv is említette azt a Szent Flóriánt ábrázoló festményt, (ismeretlen festő, XIX. század) amely ma is látható a templom falán. A képet több lövés is érte a háború során.

NEPOMUKI SZENT JÁNOS

május 16.

A gyónási titkot megőrző cseh vértanú ünnepe. A csehek nemzeti szentje egykor a XIV. század végén uralkodó Vencel király feleségének, Johannának volt a lelki atyja.

Nepomuki Szent Jánost a XVIII. század elején avatták szentté, amikor a habsburgi barokk kezdett kibontakozni, amely a szentnek kultuszát a maga vonzási körébe tartozó országokban általánossá tette.

Perkáta is őrzi Nepomuki Szent János kultuszának emlékét. A bal templomhajó mellékoltárát e szentről nevezték el. A kicsi Nepomuki Szent János szobor, puttókkal körülvéve emlékeztet a gyónási titokra.

Perkátán 1854-ben állították Nepomuki Szent János szobrát a község belterületén. A szent ünnepén rendszeresen indult ide körmenet a templomból

FEHÉRVASÁRNAP

húsvétra következő vasárnap

A húsvéti ünnepkör egyik jelentős napja, hagyományokban gazdag fehérvasárnap. Az elnevezés még a kereszténység első századaiban kapta. A nagyszombaton keresztelt katekumenek ekkor vetették le fehér ruhájukat, amikor is, valószínű, hogy keresztszüleik megvendégelték őket.

Országosan általános szokás, hogy ezen a napon van a gyermekek első szentáldozása. Perkátán általában májusban van az elsőáldozás.

KERESZTJÁRÓ NAPOK

Az áldozócsütörtök előtti három napot nevezik a katolikusok keresztjáró napoknak. Kereszténység előtti, tavaszi, a járványos betegségek elleni védekezést szolgáló körmenet továbblépéséről van szó, melyet a hagyomány szerint I. Szent Gergely szabályozott. A keresztjáró napo-

kon a hívők könyörögtek a járványtól, betegségektől való oltalomkeresés érdekében.

Perkátán a XX. század elején még az iskolás gyermekek is részt vettek a keresztjáró körmeneteken. Első nap a temetői kereszthez ment a processzió, második nap a Széchenyi úti Pesei- féle kereszthez, míg harmadik nap a zárdába vonultak. Zászlókkal, meghatározott rendben keresték fel a kereszteket.

URUNK MENNYBEMENETELE

Pünkösd előtti vasárnap

Az egyház az évi egyszeri áldozás határidejéül áldozócsütörtököt jelölte meg. Jézus mennybemenetele a húsvét utáni 40. napon volt.

Ma már az évi egyszeri áldozást elvégezhetik a hívek szentháromság vasárnapig.

PÜNKÖSD

A húsvétot követő 50. napra esik pünkösd, amely mozgóünnep május 10-e és június 13-a között. Pünkösd ünnepét a keresztény egyház annak emlékére tartja, hogy Jézus mennybemenetele után a Szentlélek leszállt az apostolokra. Ezen a napon az apostolok mind együtt voltak az Utolsó Vacsora termében. Mária is ott volt velük. Imádkoztak a Szentlélek eljöveteléért.

A pünkösdi szokások közül még napjainkban is él a pünkösdölés, amelyben átcsillannak ugyan ősi primitív hiedelmek, egészében azonban már keresztény szellemű.

SZENTHÁROMSÁG VASÁRNAPJA

Pünkösd utáni első vasárnap

Minden szentmisében a Szentháromság ajándékaiban részesülünk. Isten fia, amikor búcsúzott az apostolaitól, a Szentlélekről beszélt nekik.

A Szentháromság kultuszának igazi felvirágozása a barokk időkben következett be. Terjedése összefüggött a nagy pestisjárványoktól való rettegéssel. A Szentháromság- szobrok előtt még a XX. század elején is tartottak köztéri ájtatosságokat: imádkoztak, énekeltek.

A pestis emlékére készülhetett Perkátán is az a Szentháromság- szobor, amelyet 1843-ban állították fel a templom előtti magas homokkő- oszlopra.

ÚRNAPJA

Krisztus testének és vérének ünnepe. A Szentháromság vasárnapot követő első csütörtök a Krisztust jelképező oltáriszentség ünnepe.

Úrnapra a négy égtáj irányában négy sátrat állítottak fel. A község négy sarkán, vagy külön pontján állították fel ezeket az építményeket favázból, zöld ágakból. Minden kis építményben oltárt emeltek, asztalt vittek be, rá szobrokat, szentképeket, gyertyákat tettek.

Az asszonyok, lányok az ünnepeket megelőző napon szénával, fűvel felszórták a körmenet útvonalát. Virágokat, rózsaszirmokat a templomban és a sátraknál helyeztek el.

A templomból induló prosecció zászlókkal, énekkel, harangzúgás közepette haladt egyik sátortól a másikig. A baldachin, az „ég”alatt helyezkedett el a pap, ki a monstranciát, benne az oltárszentséget vitte. A körmenet mindegyik úrnapi sátornál megállt, ott a pap áldást osztott, végezetül valamennyien a templomba tértek vissza. Az 1940-es évek végétől az úrnapi körmenet a templom közvetlen környékére szorult vissza.

Perkátán is nagyon régi hagyomány az úrnapi körmenet. Ezen ünnepen a Mária- lányok külön zászlót vittek, s az „ég” mellett haladtak a menetben. A körmenetek alkalmával ők vitték a rozsáliumot, amely egy üvegfalú, hordozható doboz volt, melybe „Mária mirtuszkoszorúját” tették. A rozsálium eredeti helye az egyik templomi mellékoltárnál volt.

Az Oltáriszentség elé szórt virágszirom Perkátán is szentelménynek számított.

JÉZUS SZÍVÉNEK ÜNNEPE

Úrnap utáni első péntek

Ez az ünnep az Oltáriszentség ünnepének, a nyolc napon át tartó úrnapi ünneplésének mintegy folytatása.

A perkátai templom jobboldali hajójának elején található „Jézus Szíve”olajfestmény.

Régi feljegyzések emlékeztetnek arra, hogy az 1900-as évek elején ezen a napon rendkívül sok gyónó volt a templomban. A reggeli énekes szentmisén kívül még este 6 órakor is tartottak litániát az ünnep tiszteletére. Tudomá-

sunk van arról is, hogy Perkátán volt Jézus Szíve Társulat is. Népes, mintegy 250 tagja volt.

PÁDUAI SZENT ANTAL

Június 13.

Páduai Szent Antal kultuszát a ferencesek terjesztették el. Az újkorban vált népszerűvé.

Páduai szent Antal az egyház legfőbb" alamizsnás mestere".

Magyarország újkori templomaiban szinte elmaradhatatlan a Szent Antal szobor, előtte a pénzgyűjtő persellyel. A perselyek tartalma a szegényeket hivatott segíteni.

A perkátai katolikus templom bejáratától balra rögtön a Páduai Szent Antal fehér műkőből készült szobra fogadja a híveket. A „szerzetes" a gyermek Jézust tartja a karjaiban.

SZENT PÉTER ÉS SZENT PÁL

Június 29.

Az apostol fejedelmek főünnepét már a Depositio Martyrum (854) említi. Az ünnep eredete valószínűleg 258-ra megy vissza, így a legrégibb ünnepünk. Ők a halászok védőszentjei.

Szent Pál, Péter mellé emelkedett a hívő nép tiszteletében. Együtt is szokták ünnepelni és említeni őket a liturgiában június 29-én.

SARLÓS BOLDOGASSZONY

július 2.

A római katolikus egyház az áldott állapotban lévő Mária Erzsébetnél tett látogatásáról emlékezik meg.

Mária az angyal indítására rokonához, Erzsébethez ment. Az Úr akaratából ezen útnak az volt a célja, hogy Máriát hitében megerősítse és az angyali üzenetet igazolja. A látogatás szent ideje három hónapig tartott, mindaddig, míg meg nem született az előrehaladott korú Erzsébet gyermeke, Keresztelő Szent János.

Sarlós Boldogasszony a gyermeket váró édesanyák patrónusa is.

Régebben az aratók – a kenyérnek járó tiszteletadással – Sarlós Boldogasszony napján kezdték a búza betakarítását

SZENT VERONIKA

július 12.

Veronika egyike volt a Jézus keresztútja mentén síró asszonyoknak, akik kendőjét adta Jézusnak, hogy arcát törölje. A kendőn rajta maradt a Megváltó arcának lenyomata. A legenda szerint Veronika elvitte Krisztus arcmását a kendőn a haldokló Tiberius császárnak, aki aztán meggyógyult.

A magyar vallásos néprajzban a kendő és a név a kultuszban teljesen eggyé fonódott A perkátai katolikus templomban is megtalálható „Veronika kendője". Az üvegfestmény a szentsír-oltár fölött található.

KÁRMELHEGYI BOLDOGASSZONY

Július 16.

A karmeliták történeti elődei a Szentföldön, Haifa mellett, a festői szépségű Karmelhegyen éltek, ahol barlang volt a szálláshelyük és szőrme az öltözékük. A XII. században remeték alapították a karmelita rendet A karmeliták nyugatra is eljutván, kiváltképpen az egyetemi város-

okban telepedtek meg, szerzetesi ruhát öltöttek és vállon hordott skapulárét viseltek.

Helyettesítheti a skapulárét érem, illetve a ruha alatt hordott, szentképpel díszített kendő is. Skapulárét hordtak többek között a Habsburg királyok és Deák Ferenc is.

Perkátán a régi Selymespusztán, a Szent Teréz majorban, a mai József Attila utcában található egy emlékhely, amely a Kármelhegyi Boldogasszonynak van szentelve. A hársfák övezte térségben lévő kis tornyot annak emlékére emeltette a grófnő, Győry Teréz, hogy 1888. július 15-én egy balesetből szerencsésen megmenekült

SZENT ANNA

Július 26.

Szent Anna Szűz Mária anyja, akinek alakját főként középkori legendák örökítették meg. Magyarországon a barokk-kori virágzó Anna- kultusz napjainkig nyomon követhető.

Nyugaton a XII. században terjedt el a tisztelete.

A katolikus hívő asszonyok Szent Annához könyörögtek gyermekáldásért.

Perkátán a templomi bal oldalhajó mellékoltárán látható olajfestmény- XVIII. századtanúskodik arról, hogy a kis Máriát Anna tanította meg olvasni. A perkátai hívek nagy tiszteletben tartották Szent Annát.

URUNK SZINEVÁLTOZÁSA

Augusztus 6.

A szentírásból ismerjük, hogy egy napon Jézus maga mellé vette Pétert, Jakabot és Jánost. Felment velük egy hegyre. Imádkozás közben Jézus színében elváltozott. (Mt. 17,2-2-9.)

Nyugaton a Jézus megdicsőülésének kalendáriumba való felvételét a nándorfehérvári győzelem emlékére rendelte el a pápa (1456). Hunyadi János törökök fölött aratott diadalát egész Európa ünnepelte, ennek emlékére szól a templomokban a harang minden délben.

A perkátai harangok történetébe bepillantást nyerhetünk írásos emlékek révén. Az I. világháborúban (1916. augusztus 29.) elvitték a nagyharangot, hogy az újraolvasztott ércből fegyverek készüljenek. Az 1885-ben készült úgynevezett középső harangot pedig 1917. decemberben leszerelték.

A nagyharang reggel, délben és este szólal meg. A kisharang pedig a lélekharang, amely az elhunytakért szól. A lélekharangot különböző módon húzták meg férfiaknál, nőknél és gyermeknél is.

A lélekharang meghaltakért való megszólalása nálunk a XVII. Században honosult meg a jezsuiták buzgólkodására

SZENT DOMONKOS

Augusztus 8.

Caleruegai Szent Domonkosról szóló legenda arról ír, hogy édesanyja, fiának születése előtt különöset álmodott. Kicsiny, tarka kutyát látott, amely pofájában égő fáklyát tartott, és azzal lángba borította az egész világot. Az az asszony, aki Domonkost a keresztvízből kiemelte, a gyermek homlokán fénylő csillagot látott, amely megvilágította a földkerekséget. Domonkos diákként eladta a könyveit, hogy az éhezőkön segítsen.

Szűz Mária Domonkosnak rózsafüzért adott imalánccként.

A perkátai templomban a jobb oldali mellékoltáron, a Pieta szobor alatt látható Szent Domonkos olajfestmény.(XVIII. század közepe)

NAGYBOLDOGASSZONY

Augusztus 15.

Nagyboldogasszony a legrégibb Mária-ünnepünk. Ez a nap Mária halálának, mennybemenetelének és megkoronázásának ünnepe.

Nagyboldogasszony napja a történelmünk szempontjából is figyelemre méltó dátum, mert ekkor –Mária mennybemenetelének ünnepén- ajánlotta fel István királyunk Mária oltalmába országát is. Ugyanakkor ez a nap halálának a napja is, ami különös kegyelem, hisz kívánsága is az volt, hogy majd egyszer a mennyek királynőjének ünnepén találkozhasson hazánk Védőasszonyával.

Perkátai Egyházközségünk büszkén mondhatja magáénak az egykori Mária- lányok Társulatának emlékét és örökségét A perkátai Mária-lányok megszervezésében hosszú ideig kulcsszerepe volt Polgár Edita nővérnek, aki 1922-1988-ig, haláláig itt élt. A zárdában főnöknő volt 1934-1948-ig.

Nagyboldogasszony ünnepe a hazai Mária-kegyhelyek nagy búcsújárós napja. A perkátai faluközösségben számos olyan alkalom, közös ünnep volt, amelynek keretében Istenhez, Máriához közösen fohászkodtak a jó termésért, az egészségért, a természeti csapások elkerüléséért. Egyik legfontosabb ilyen közösen végzett ájtatossági esemény az évenként történő búcsújárás volt. A perkátaiak által felkeresett legnépszerűbb búcsújáróhely Ercsi volt. Az ercsi templom nagybúcsúját augusztus 15-én, Nagyboldogasszony napján tartják.

CZESTOCHOWAI MADONNA

Augusztus 15.

Közép-lengyelországi Czestochowában, a Warta folyó fölé emelkedő kis dombon van a Fekete Madonna-kegykép szentélye.

A történelem a lengyel néphez sem volt könyörületesebb, mint a magyarhoz. A lengyel egyház támasza tudott maradni a nemzet egészének. S a lengyel egyház kimeríthetetlen erőforrása nem más, mint egy kegyhely, Czestochowa, és annak csodatevő ikonja, a Fekete Madonna.

Perkátán a Szentsír- oltárképén látható a Czestochowa-iBoldogasszony.(XVIII.szd.vége)

SZENT RÓKUS

Augusztus 16.

A Montpellier-i népszerű szent, Rómába való zarándoklása során pestis betegeket ápolt, és a kereszt jelével gyógyította őket. Amikor ő maga is megbetegedett, egy erdei kunyhóban húzta meg magát.

Hazánkban a róla elnevezett kápolnák az egykori pestisjárványokra emlékeztetnek.

Az 1738-tól dühöngő országos pestisjárvány Perkátán is sok áldozatot szedett, az emberek nagy félelemmel viseltettek a betegség iránt. A lakosok 1739-ben elhatározták, hogy a veszedelmes ragály elhárítására, s egyben (mivel a bajt az isteni kegyelem hiányával hozták kapcsolatba) az istenség kiengesztelésére egy kápolnát építenek Szent Rókusnak szentelve. A kápolnában néha miséztek, s még 1786-ban is állt.

SZENT ISTVÁN
Augusztus 20.

Augusztus 20-án ünnepeljük államalapító királyunk, Szent István ünnepét. Ő volt a kereszténység és a nyugati civilizáció megalapítója Magyarországon. Mély hitéből fakadt alázatossága, igaz kereszténysége a legnagyobb szentek sorába emelte. László király uralkodása alatt, 1083. augusztus 20-án avatták szentté. Ezt a jeles napot Mária Terézia 1774-ben országos ünneppé nyilváníttatta.

A Szent Jobbot a Szent István Bazilika kápolnájában őrzik, s minden évben, augusztus 20-án körmenetben mutatják be. Az ország minden területéről, így Perkátáról is sokan vesznek részt e jelentős eseményen.

Augusztus 20-ára már learatják a gabonát. Az új búzából friss kenyeret sütnek. Ezért ez a nap az <u>új kenyér ünnepe</u> is.

Szép egyházi szokásunk lett Perkátán a 2000. évtől a kenyérszentelés. A szentmiséről távozó híveket a templom kapujában álló ministránsok megkínálták az „áldott” kenyérszeletekből.

SZENT BERNÁT
Augusztus 20.

A Clairvaux-i (klervói) Bernát az önmegtagadás bölcs mestere, hittudós, a királyi házak és népek békéltető apostola volt.

Sokat utazott, főleg, amikor királyok vagy pápák kibékítésére kérték fel

A perkátai templom is őrizte egykor a szent emlékét. Az 1700-as években látható volt Szent Bernát szobra a templomhajó jobb oltárán.

SZENT MÓNIKA
Augusztus 27.

Szent Mónika élete példaképül szolgál minden keresztény édesanya számára. 332-ben született az afrikai Tagaste-ban. A néphit szerint Mónikának kilenc keresztje volt életében. Hitének rendíthetetlensége azonban segítette abban, hogy pogány, hűtlenkedő férje a halálos ágyán megtérjen.

A szent Mónika- közösség gondolata Spanyolországból ered: A közösséget kezdeményező édesanyák 1987-ben kapták meg a madridi bíboros érsektől az egyház hivatalos jóváhagyását. A közösség célja, hogy mindennap imádkozzanak a gyermekeikért, hogy az élet nehézségeiben ne veszítsék el hitüket

Perkátán 2002. december 26-án öt fő keresztény édesanya részvételével alakult meg a Szent Mónika Imaközösség. Havonta egy kijelölt vasárnapon tartották az imaórát, tagjai a fohászt egyénileg is mindennap elmondták.

KISBOLDOGASSZONY
Szeptember 8.

Szűz Mária születésnapját Jeruzsálemben kezdték ünnepelni az V. században. Valószínűleg ezen a napon szentelték fel azt a templomot, amelyet – a hagyomány szerint- Szűz máris születése helyén emeltek-, a mostani Szent Anna templomot. A VII. században már Bizáncban és Rómában is ünnep volt e jeles nap.
Ez a nap az egész magyar nyelvterületen kedvelt búcsúnap.

A perkátai templom búcsúját szeptember 8-án, Kisasszony napján tartják. Főoltára arról tanúskodik, miként a népviseletbe öltözött

perkátai hívek felajánlják a templomukat a rájuk mosolygó Kisboldogasszonynak.
A mester, Takács István 1951-ben alkotta meg a képet.

Perkátán 2003. szeptemberében, Kisboldogasszony vasárnapján került ünnepélyes felszentelésre a templom előterében elhelyezett Kisboldogasszony szobor. Adományozója: Zám Jánosné, perkátai lakos. A Mária szobornál mécseseket lehet gyújtani és imameghallgatásokat kérhetünk.

A templombúcsú a vallásos jellege mellett már világi ünnep is lett.

A gazdasszonyoktól többször lehetett hallani, hogy a „Búcsúra ablakot kell tisztítani!" Gondoskodtak arról is, hogy a férjek, legények se maradjanak ki az előkészületekből. Sokszor az ő dolguk volt a ház kimeszelése.

Asszonyok, lányok ünnepi ebédet főztek. Húsleves, valamint az „első tömött kacsa" került az asztalra. Desszertként karamell tortát és úgynevezett „lakodalmas" süteményeket készítettek. A cigánymuzsikusok házról- házra jártak zenélni, majd a jókívánságukért pénzt kaptak. Még az 1990-es évek elején is élt ez a szokásuk. Este bált rendeztek zenével és tánccal.

SZŰZ MÁRIA NEVE NAPJA
Szeptember 12.

Ezt az ünnepet az 1683-as bécsi győzelem emlékére rendelte el a pápa. A hagyomány szerint 1683-as Bécs ostroma alatt Lipót császár a passaui Mariahilf (Segítő Boldogasszony) kegyképe előtt imádkozott a győzelemért.

Mária neve napjának – Kisasszonynap szomszédságában- hagyományképző hatása a magyar nyelvterületen csekély, ám ez alól Bodajk kivétel.

A hagyomány szerint már a IX. században vallásos tisztelet vette körül Bodajk szent kútját, és már Szent István király kezdeményezésére kápolna épült a Kálvária- hegy tövében, a boldogságos Szűzanya tiszteletére, ahová elzarándokolt a szent király is fiával

A perkátaiak által is kedvelt volt a bodajki zarándokhely. A perkátai hívek közül többen a gyalogos zarándoklat mellett voltak, mint a vonaton való utazásnak.

A reggeli misék után felmentek a kálváriára, melyet követően a székesfehérvári püspök délelőtti nagymiséje végeztével indultak haza. A hagyomány erején túl általában lelkük nyugalmának megtalálása érdekében jöttek, továbbá fogadalomból, mások testi vagy lelki sérelmük gyógyulásában bízva.

Perkátáról napjainkban is zarándokolnak el hívek Bodjkra. Igaz, ma már csak egyénileg, illetve kisebb csoportokban.

SZENT KERESZT FELMAGASZTALÁSA

Szeptember 14.

Ezen a napon találták meg Jézus keresztjét. Amikor Jézus meghalt a kereszten, levették a testét a keresztről, sietve eltemették, a keresztet pedig a helyszínen elásták.

Az egyház tanítása szerint, ahogy Jézus szenvedésével váltotta meg a világot, úgy mi emberek is, türelmes kereszthordozással közelíthetünk Istenhez. A hívő ember Jézus keresztjére tekintve a földi életben megnyugvást, az örök életben pedig boldogságot talál.

A perkátai egyházközség büszkén mondhatja el, hogy számos kereszt- emlékünk van, amit a múltból megőriztek.

Figyelmes hívek évente többször is helyeznek friss virágot, koszorút az út menti keresz-

tekhez, s ápolják környezetüket is. Régebben az állíttatók, az adományozók látták el e feladatokat.

Somogyi Balázs Perkáta polgármestere mondta egy kereszt újraszentelésekor: „A kereszt mindig őriz és a kereszt mindig tanú. Őrzi a tájat, tanúja az ott történteknek. A kereszt megújításával akarjuk, hogy még sokáig legyen a falu egy darabjának, szerves része.

FÁJDALMAS ANYA ÜNNEPE

Szeptember 15.

Mária anyai fájdalmára emlékezik az egyház ezen a napon. A XVII században terjedt el ez az ünnep, a szerviták buzgólkodása révén. 1814-ben vették fel a római kalendáriumba.

Költészetünk egyik legrégibb emléke az Ómagyar Mária- siralom és archaikus népi imádságaink is tanúsítják ennek a kultusznak a régiségét.

A perkátai templom is őriz Pieta- szobrot (XVIII. század közepe). A barokk stílusú, aranyozással díszített „Fájdalmas” szobor a jobboldali zöldre festett mellékoltáron található.

DE PAUL SZENT VINCE

Szeptember 27.

Szent Vince fogadalmat tett, hogy életét a szegényeknek szenteli. Világi papokkal megalapította a Missziós Papok Kongregációját (lazaristák), a szegények és betegek gondozására pedig Marillac Lujza segítségével a vincés nővérek (a Szeretet leányai, később Irgalmas nővérek) társulatát. Barátja volt Szalézi Szent Ferencnek.

Ezen evangéliumi tanítás alapján alapította Páli szent Vince a Szeretet Leányai Társulatát 1633-ban, Párizsban.

A szerzetesek 1950-es szétverése előtt az irgalmas nővérek 94 intézményben- iskolában, kórházban, árvaházban, szeretetotthonban, fegyintézetekben, valamint vakok, siketek, nyomorékok mellett- működtek. Akkor több mint 1500-an voltak, ma alig 180-an vannak az egész országban.

Az első magyar óvoda létrehozása (1828) Brunszvik Teréz nevéhez fűződik, akinek példáját követve ötven évvel később- a gróf Győry család alapítványának jóvoltából- Perkátán is megkezdte működését az irgalmas nővérek zárdájában az óvoda (1878).

A perkátai óvoda igen méltó arra, hogy Fejér megyében rangos helyet foglaljon el.
Az intézmény 125 éves jubileuma alkalmából ünnepi hetet rendezett az önkormányzat és az óvoda, amelyet a Perkátáért Közalapítvány is támogatott.

Az ünnepség díszvendége volt Csillag Ilona Jozefa nővér és két rendtársa is, akik a budapesti tartományi központból érkeztek e jeles napra. Jozefa nővér volt az utolsó irgalmasrendi nővér Perkátán, akit 1942-ben neveztek ki, és 1948-ig a perkátai zárdában tanítónővérként te-

vékenykedett. Hitoktatóként és kántorként is tisztelte őt a falu.

KIS SZENT TERÉZ

Október 1.

Lisieux-i (liziői) karmelita szűz Franciaországban született. Kis Teréz tudatosan „kis” szent akart lenni, vagyis a hétköznapi, közönséges életkörülmények között, minden rendkívüli esemény nélkül törekedett az életszentségre.
A virágkertészek, virágárusok védőszentje lett.

Perkátán 1926-ban volt a Lisieux-i kis Szent Teréz képének megáldása az akkori Selymespusztán. (1925-ben avatták szentté.)

1927-ben Lisieux-i kis Szent Teréz képével ellátott gyönyörű zászlót ajándékozott Győry Teréz grófnő a leányiskolának.

A templom bal oldali hajójában található a szent kő-mozaik képe, (gipsz-stukkó keret, 1926.) A fiatal apáca, rendi viseletben, rózsákkal látható.

ASSISI SZENT FERENC

Október 4.

Szent Ferenc az olaszországi Assisiben született. Megalapította a ferences rendet. Hirdette az evangéliumi szegénységet, alázatosságot.

Assisi Ferenc 1223 karácsonyán Greccióban felépítette a betlehemi istállót, igazi, eleven ökröt, szamarat kötött a jászol mellé. Pásztorokat, zenészeket hívott, és egy újszülött fiúcska a szalmával teli jászolban magát Jézust jelenítette meg. Ez volt az első betlehem.

Perkátán a XVIII. században a templomhajó jobb oldalán volt egy Assisi szent Ferencet ábrázoló kerek festmény. Ma már csak szobor őrzi emlékét, amely a templom főbejáratának közelében, a kórus alatt található. (Festett terrakotta, XIX. századi ismeretlen alkotó) Mezítláb, hosszú öves, sötét rendi viseletben, stigmákkal látható. (Kézfején jól láthatók „Jézus sebei”.)

RÓZSAFŰZÉR KIRÁLYNŐJE

Október 7.

A Rózsafüzér-imádság az 1170- es években élt Szent Domonkos nevéhez fűződik. Sokat küzdött az eretnekség ellen, és Szűz Máriától kért segítséget. A hagyomány szerint ennek hatására kapta az Olvasó- imádságot. A rózsafüzér a legnagyobb segítség lett a sátán elleni harcban.

A rózsafüzér- ájtatosságok szokásának elterjesztői a XIII. században a domonkosok voltak.

A rózsafüzér imádkozásának igen szép formája az ún. „élő rózsafüzér”. A lényege abban áll, hogy a koszorúfők vezetésével általában 15 személy összefog, és felosztják maguk között a titkokat úgy, hogy mindegyiküknek egy- egy jut, így teljesítik a teljes rózsafüzért. A titkok kicserélése- a „titokváltás”- általában havonta történik.

Perkátán 1858-ban alakult a Rózsafüzér Társulat. Az 1900- as évek elején mintegy 900 tagja volt, amely asszonyokból állt. (A korábbi időkben férfitagok is voltak.)

A társulat zászlaját Szűz Mária ünnepin a templomban kitették, a körmeneten pedig magukkal vitték. Évenként a Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepén, a litánia után gyűlést tartottak.

Ma is van rózsafüzér társulat Perkátán. A titokcsere minden hónap első péntekén van. A társulat tagjai 1996-tól 2002-ig – az akkori vendégfogadó atya haláláig- évente egyszer részt vettek a Leányfalun megrendezett lelki napon.

MAGYAROK NAGYASSZONYA

Október 8.

Szűz Mária, a Magyarok Nagyasszonya. A mai címmel a Millenniumkor lett ünnep hazánkban.

Ez az a nap, amelyen a szentévben Szentatya a fatimai Szűzanya felhívására másodszor ajánlotta fel az egész világot „Mária Szeplőtelen Szívének”. A kilenc napon át tartó, nemzetünket és országunkat felajánló ima a Szentatya felajánlásához csatlakozót.

A templomban a szószék mellett található a „Napba öltözött asszony” fából faragott szobra, amely Győry Teréz grófnő adománya volt. Egykor a kastélyban ékeskedett. A koronás „Védőasz-

szony” jogart tart a kezében, ölében pedig az országalmát tartó Kisjézus néz reá.

SZENT ORSOLYA

Október 21.

A legenda szerint Orsolya brit királylány volt, és bár szüzességet fogadott, egy pogány király feleségének óhajtotta őt. A király elutasítás esetére háborúval fenyegette, ezért Orsolya hároméví haladékot kért, és feltételként megszabta, hogy a vőlegény térjen keresztény hitre.

A perkátai katolikus templom oratóriumának közelében található a Szent Orsolyát ábrázoló vászon olajfestmény A szép szűz fájdalmas tekintete halálának pillanatát eleveníti meg.

MINDENSZENTEK

November 1.

Rómában a IX. században vezették be az összes szent megünneplését.

A korai kereszténységben a hitükért vértanúságot szenvedettek száma olyannyira megnőtt, hogy a naptárban egyre kevesebb lett a hely. Ezért kellett választani egy napot a „kimaradottaknak” is, ez lett a Mindenszentek napja.

Mindenszentek estéjén a perkátai emberek is gyertyát gyújtanak a halottak lelki üdvéért. Otthonaikban a kis mécsesek fénye mellett fohászt mondanak el, s gondosan előkészítik a halottak napi virágcsokrot, koszorút. Többen azonban már az előestén kimennek a temetőbe, s ott mondják el imáikat.

Perkátán Mindenszentek napján volt az egyházközség évi kötelező szentségimádása,

amit a karitász szervezésében napjainkban szintén megrendeznek.

HALOTTAK NAPJA

November 2.

Rómában a XIV. században honosodott mg ez az ünnep. Az örökkévalóságban való reményben és hitben gondolunk halottak napján a meghalt hozzátartozóinkra.

Ápoljuk emléküket a gondolatainkkal, imáinkkal, sírjaik gondozásával. Ezen a napon különösen szépek a temetők; krizantémok hajladoznak, mintha a fájdalmas rózsafüzért morzsolgatnák égő mécsesek és gyertyák fényességében.

A két világháború között már egyre jobban megemlékeztek az elhunytakról. Halottak napjára rendbe rakták a sírt, maguk kötötte koszorút helyeztek rá, bár még külön formaság nélkül, útközben a munkába menet. 1945 után a sírok egyre ünnepibb külsőt kaptak, az egész évi gondozást, virágültetést csokrokkal, koszorúkkal koronázták.

Régen minden temetőben volt egy közös, más nevén „nagykröszt". Ennek tövében azok égettek gyertyákat, s tették oda virágjaikat, akiknek férfi hozzátartozói az első vagy a második világháborúban estek el, s testük idegen földben nyugszik.

Perkátán 1902 óta mindenszentek estéjén prédikációt tartottak, majd halottak napján a temetőkápolnában, utána pedig a templomban volt a szentmise.

A mai napig is megőrizte a falu azt a hagyományt, hogy e napon a temetőkápolnában szentmisét tart a plébános, s utána kérésre sírkőszentelést végez. Ugyanezen a napon a templomban gyászmisén vehetnek részt az emlékezők.

SZENT IMRE ÜNNEPE

November 5.

Árpád-házi Szent Imre a virágzó középkorban született Szent István és Gizella királyné gyermekeként. Imre herceget egyházi pályára szánták a szülők. A Velencéből érkezett Gellért apát volt a nevelője, lelki gyámja.

A királyi család idősebb fiának halála váratlan fordulatot hozott Imre életében. István kívánságára vállalnia kellett az ország és a nép érdekében a trón örökségét. A mélyen vallásos élet mellett az új cél új felkészülést is kívánt. A

harci gyakorlatokat vadászatokon tanulta meg a katonáival

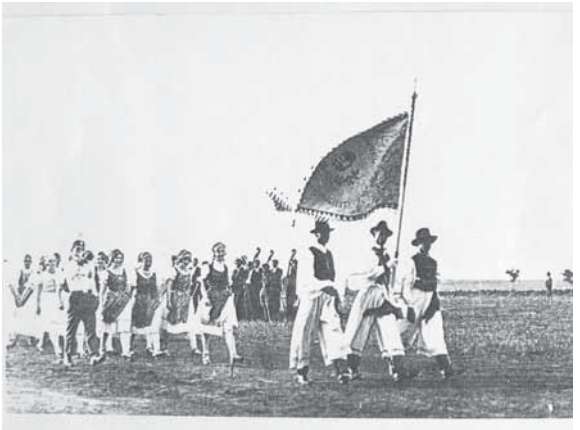

Az egykor „héttusázó”, két- három idegen nyelvet is beszélő, széles műveltséggel rendelkező Imre herceg a magyar ifjúság védnöke és példaképe lett.

Perkátán 1930. május 18-án főpásztori szorgalmazásra közel 300 iskolás gyermek gyónt meg és áldozott mintegy felajánlva magát Szent Imre herceg oltalmába.

A perkátai templom Mária oltárára egy akkoriban új Szent Imre képet is elhelyeztek, ami ma már nem látható.

ÁRPÁDHÁZI SZENT ERZSÉBET

November 19.

II. András magyar király és Merániai Gertrúd gyermeke volt Erzsébet.

A királylányt- az akkori idők főúri szokása szerint- már gyermekkorában eljegyezték Hermann

thüringiai őrgróf elsőszülött fiával, és hogy a majdani házaspár együtt nevelkedjék, Erzsébetet Wartburg várába vitték. Még 9 éves sem volt, amikor tragédiák árnyalták be a kis életét. Elvesztette édesanyját, majd jegyesét is.

Az öreg gróf és felesége még jobban pártfogásba vette a lányt, s szorgalmazták, hogy menjen férjhez fiatalabb fiukhoz, Lajoshoz.

Az 1225-ös esztendő éhínséget hozott, és Lajos megengedte, hogy Erzsébet a vár „biztonsági tartalékait" szétossza a szegények, éhezők, rászorulók között. A férj maga is adakozóvá vált, és egyre szentebbé lett. Menhelyet nyitottak az elárvult és nyomorék gyermekek számára. Közben szülői odaadással nevelték három gyermeküket, imádságos, vallásos szellemben.

Lajos gróf halála után Erzsébet a maradék vagyonát is szétosztotta a szegények között. Menhelyet alapított betegek, szegények számára, ahol ő maga is ápolta őket. Fiatalon, 24 éves korában halt meg. Négy év múlva, még atyja életében, IX. Gergely pápa a szentek közé emelte. Erzsébet egész életében a szegények, az elesettek vigasztalója volt.

A caritas (karitász) latin szó, amely felebaráti szeretetet jelent, így nem hiába kapcsolódik össze szent Erzsébet nevével. Példájának követésére szervezetek, közösségek alakultak.

Perkátán szintén működik karitászcsoport. Megalakulásának ideje: 2000. november 19. Szent Erzsébet napja.

LABOURÉ SZENT KATALIN

December 31.

1830-ban belépett Katalin a Szeretet Leányai Társulatába (irgalmas vagy vincés nővérek) és novícia lett Párizsban. Még ez évben rendkívüli lelki élményben volt része, elmélkedése so-

rán megjelent neki Szűz Mária. A jelenés majd egy éven többször megismétlődött. Ebből a jelenségből és az akkor elhangzottakból származik a Csodás Érem, amely a Szeplőtelen Fogantatás kultuszát terjeszti.

A perkátai katolikus templom bal oldali hajójában van Labouré Szent Katalin faragott, festett, fából készült szobra. A szent a vincés nővérek szürke rendi ruhájában, pillangószerű fehér főkötővel látható. Kezében van az ovális, úgynevezett Csodás Érem.

Perkátán a Szent Vince Rend nővérei a Labouré Szent Katalin által kapott elvek szerint irányították a perkátai fiatal lányok erkölcsi és a gyakorlati életre való nevelését. Vasárnap délutánonként a zárdába mentek, ahol a tisztelendő nővér irányításával kézimunkáztak, bibliát olvastak.

A Mária- lányokhoz való tartozás fontos magatartásbeli elkötelezettséget jelentett, szigorú templomlátogatást, litániára járást, az egyházi rendezvényeken való részvételt, példamutatást.

A Mária- lányok fehér szoknyát és fehér blúzt viseltek a templomban, fejükre pedig a szoknya aljáig érő fehér fátylat borítottak. Ugyanez volt a ruházatuk akkor is, amikor egy férjhez menő társukat kísérték. Négy- négy Mária- lány helyezkedett el mindkét oldalon.

KRISZTUS KIRÁLY ÜNNEPE
Az egyházi év utolsó vasárnapja

Újabb keletű ájtatossági forma, amely az 1920-as ’30-as években honosodott meg a magyarországi görög katolikusok körében. Mára már többé- kevésbé a hivatalos liturgia részévé vált.

A Perkátai Plébánia Történetében 1926-ban lejegyezte Kéri Ferenc plébános, hogy Jézus királyságának első ünnepe az év október 31- én volt. Ismertette azt is, hogy XI. Pius pápa 1925. december 2-án kelt levelének értelmében kihirdették, s megmagyarázták a híveknek az új ünnep rendeltetését, s célját.

Lászlóné Szabó Edit teljes dolgozata, amelyből ez a válogatás készült, teljes terjedelmében, - a forrásmunkák jegyzékével együtt - megtekinthető a perkátai József Attila Könyvtárban

Jegyzetek:

Adonyi Többcélú Kistérségi Társulás. Dunatér. 2010. augusztus- Kistérségi Közéleti Híradó

A perkátai plébánia története. Kéri Ferenc: Perkáta: 1907.

Bálint Sándor: Népünk ünnepei. Az egyházi év néprajza. Budapest: 1938. p. 45-258.

Bálint Sándor – Barna Gábor: Búcsújáró magyarok. Budapest: 1994. p. 21.

Bárth János: A katolikus magyarság vallásos életének néprajza. Magyar néprajz VII. Budapest: 1990. p. 331-424.

Berecz Sándor: Zarándokok könyve

Csanád Béla: Védőszented, példaképed. Budapest: 1984. p. 91-963.

Csodásérmű Boldogasszony. Labouré Szent Katalin, a csodásérem szentje. Esztergom:

Erdélyi Zsuzsanna: Aki ezt az imádságot…Élő passiók. Pozsony: 2001. p.10-11.

Dr. Fekete Antal: Keresztneveink, védőszentjeink. Ecclesia Kiadó, 1974. p.167.

Dunaújvárosi Hírlap

2002. III. 25.

Papp István: 2003. XI. 29.

Osváth Sarolta: 2003. XII. 24.

Koczka Kata: 2004. VI. 5.

Fűrész Gyula: Jegyzetek (5471/88. 121. lap). „Emlékezzünk a kedves nővérekre”. P. 10-11.

Gábor atya levele: Budapest: 2003. I. 10.

Gelencsér József – Lukács László: Szép napunk támadt. A népszokások Fejér megyében. Székesfehérvár: 1991. p. 263-479.

Honoriné Rohlik Erzsébet: A varázserejű hímes tojás. 1990.

Jakus O.: A rózsafüzér hatalma. Budapest: 1998.

Keresztény Édesanyák Szent Mónika közösségének levele. Kalocsa: 2002.

Keresztény Élet

Cserháti Ferenc: 2001. IX. 9.

Virányi György: 2002. IX. 15.

Simon Gy. Ferenc: 2002. IX. 29.

2002. X. 6.

2002. X. 20.

Képes Evangélium: Budapest: 1996. p. 17-18.

Kincses Kalendárium: Budapest: 2000. p. 19.

Kiss Erika: Isten hozta Fejér megyében. Székesfehérvár: 1998. p. 16-154.

M. Babilea S.: Szűz Mária édesanyánk. 2000. p. 43-44.

Perkáta története. Perkáta: 1996. p. 136-190.

Perkátai Hírek. Perkáta: 2004. június

Ferencz István plébános írás

Pavlicsek Zsolt hitoktató írása

Pécsi Géza: Művészeti, zeneelméleti és magyar népzenei alapismeretek. Kulcs a muzsikához. Pécs: 1999. p. 360-373.

Salgó János: Bodajk története. Helytörténeti szakkör. Bodajk: 2003.p. 6.

Szent Bibilia. Károli Gáspár fordítása nyomán. 2000.

Szentek Lexikona. Budapest: 1994. p. 40-360.

Tátrai Zsuzsanna – Karácsony Molnár Erika: Jeles napok, ünnepi szokások. Budapest: 1997. p. 30-145.

Örök misekönyv. 1938. p. 374-761.

Új Ember

1994. XI. 26.

2001. VIII.12.

Tóth Sándor: 2002. II. 3.

Tóth Sándor: 2002. III. 17.

Várkonyi István: 2002. V. 26. Várkonyi István

Magyar Mária: 2002. IX. 8.

2002. X. 13.

2002. XI.

Aigner Géza: Szombathely: 2002. XI. 17.

Dolhai Lajos: 2002. XII. 8.

2002. XII. 8.

2002. XII. 15.

Elmer István: 2003. III. 16.

Szerdahelyi Csongor: 2003. VIII. p. 17-21.

Varró Ágnes: Perkáta története. Perkáta: 1996. p. 247-261.

Minden jog fenntartva.

A füzetben található írások , képek másodközlése csak a 42. Állomás Kulturális Egyesület írásos engedélyével lehetséges.

ilábál
Józsefnek

A "PERKÁTAI ÉRTÉKTÁR" füzet-sorozat eddig megjelent kiadványai:

2017
Perkáta tanyái

2017
Perkáta templomai

2018
Temető és Temetőkápolna

2018
Egyházi ünnepek néprajza

Előkészületben:

Perkáta grófjai

Örökségünk Perkáta I.

42. Állomás
Kulturális Egyesület